

Evropské fondy, jejich fungování a kontrolní mechanismy v České Republice

Mgr. Bc. David Póč
Katedra veřejné ekonomie

davidpoc@email.cz

Evropská regionální politika a její historický průmět (1)

- Klíčovou koncepcí je „solidarita“ „soudržnost“
- Realizace efektivní regionální politiky v EU je aktuálně podpořena alokací více než třetiny rozpočtu EU
- **Důležitá historická data:**
  - 1) **1957** Římská smlouva – v její preambuli je formulace, že je třeba „posílit jednotu svých ekonomik a zajistit harmonický rozvoj snižováním rozdílů mezi různými regiony a zmírňováním zaostalosti méně rozvinutých oblastí“
  - 2) **1958** Založení prvních dvou sektorových fondů - Evropského sociálního fondu (ESF) a Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF)
  - 3) **1975** Vytvoření Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR)
  - 4) **1986** Jednotným evropským aktem se vytvářejí podmínky pro skutečnou politiku soudržnosti
  - 5) **1989–1993** Na vrcholné schůzce v Bruselu v únoru 1988 dochází k celkové přestavbě fungování fondů solidarity, nyní nazývaných „strukturálními fondy“
  - 6) **1992** Ve smlouvě o Evropské unii, která vstoupila v platnost v roce 1993, je soudržnost definována jako jeden z hlavních cílů Unie vedle hospodářské a měnové unie a jednotného trhu

Evropská regionální politika a její historický průmět (2)

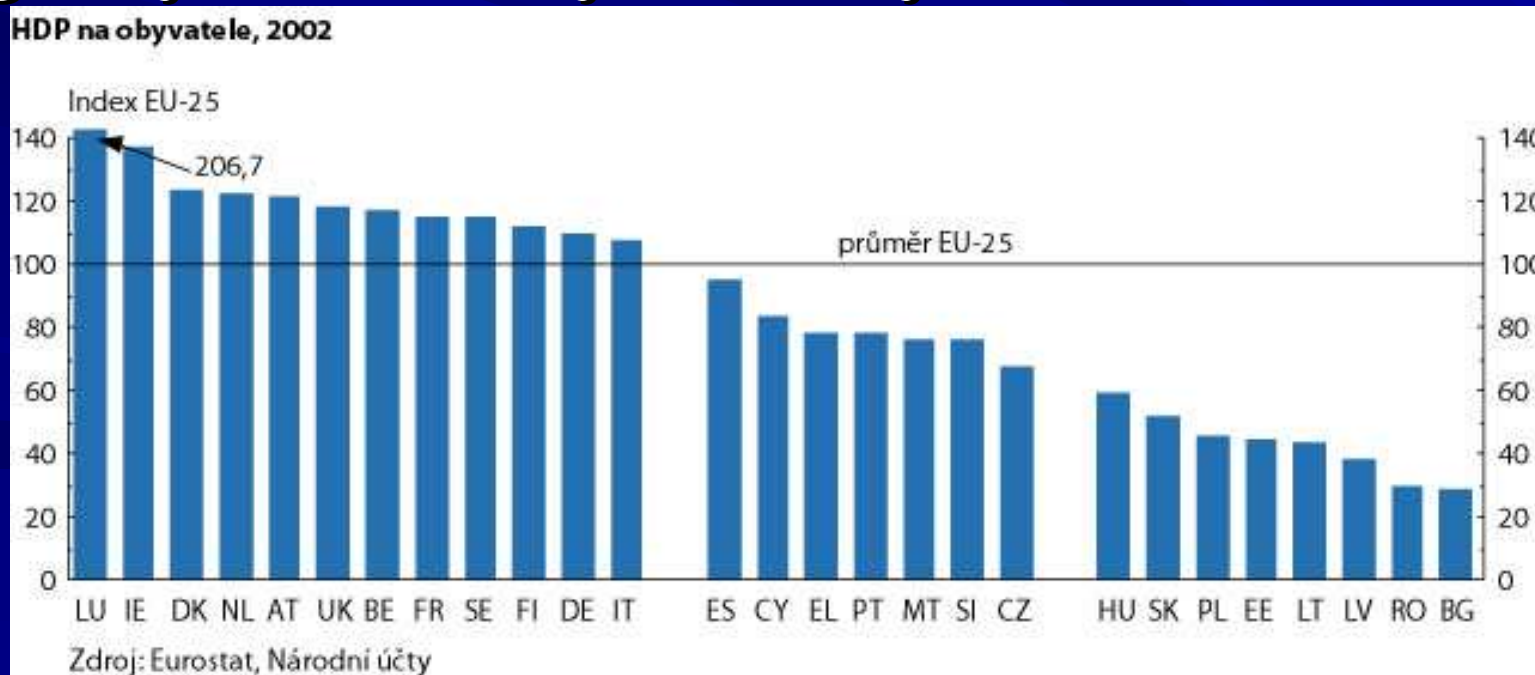
- 7) **1994–1999** Na vrcholné schůzce v Edinburghu (prosinec 1992) je rozhodnuto, že na politiku soudržnosti bude přiděleno téměř 200 miliard ECU (v cenách roku 1997), tedy třetina rozpočtu Společenství. Strukturální fondy jsou navíc doplněny o Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (FNOR). Na podporu hospodářského a sociálního rozvoje a ochranu životního prostředí v kandidátských zemích střední a východní Evropy je určen Nástroj předsvtupních strukturálních politik (ISPA) a Speciální předsvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova (SAPARD); ty doplňují program PHARE, který existuje již od roku 1989
- 8) **2000–2001** Vrcholná schůzka v Lisabonu (březen 2000) schvaluje strategii zaměřenou na zaměstnanost, která má z Unie udělat „do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomiku založenou na znalostech.“ Následně je tzv. Lisabonská strategie doplněna o koncepci trvale udržitelného rozvoje na summitu v Göteborgu (červen 2001)
- 9) **2002** Vrcholná schůzka v Kodani (prosinec 2002) končí vyslovením souhlasu s podmínkami pro přijetí deseti nových členských států Unie.
- 10) **2004** Dne 18. února předkládá Evropská komise svůj návrh reformy politiky soudržnosti na období 2007–2013, nazvaný „Nové partnerství pro soudržnost, konvergenci, konkurenceschopnost, spolupráci“, a 1. května Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovenská republika a Slovinsko vstupují do Evropské unie.

Základní právní nařízení vztahující se k fungování evropských fondů

- Nařízení Rady (ES) č. [1260-1999](#) o obecných ustanoveních o strukturálních fondech
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. [1261-1999](#) o Evropském fondu pro regionální rozvoj
- Nařízení Rady (ES) č. [1164-94-\(1265-99\)](#) kterým se mění příloha II nařízení (ES) č. 1164/94 o zřízení Fondu soudržnosti
- Nařízení Komise (ES) č. [1159-2000](#) o informačních a propagačních opatřeních, která mají být prováděna členskými státy v souvislosti s pomocí ze strukturálních fondů
- Nařízení Komise (ES) č. [1681-1994](#) o nesrovnalostech a navrácení neoprávněně vyplacených částek v souvislosti s financováním strukturálních politik a organizaci informačního systému v této oblasti
- Nařízení Komise (ES) č. 2064-1997 kterým se stanoví detailní opatření pro provedení nařízení Rady (EHS) č. 4253/88 ohledně finanční kontroly prováděné členskými státy u operací spolufinancovaných Strukturálními fondy
- Nařízení Komise (ES) č. [438-2001](#) kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, pokud jde o řídicí a kontrolní systémy pro pomoc poskytovanou ze strukturálních fondů
- Nařízení Komise (ES) č. [448-2001](#) kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, pokud jde o postup při provádění finančních oprav u pomoci poskytované ze strukturálních fondů
- Nařízení Komise (ES) č. 1145-2003 kterým se mění nařízení (ES) č. 1685/2000 pokud jde o pravidla způsobilosti pro spolufinancování strukturálními fondy

Proč je v EU regionální politika jednou z klíčových priorit?

- Rozdíly – značné sociální a ekonomické rozdíly mezi regiony v EU
- Solidarita – snaha snížit disproporce mezi regiony a členskými státy

Programové cíle pro období 2000 – 2006

- Cíl 1 - Podpora rozvoje zaostávajících regionů
  - Regiony s HDP pod hranicí 75% průměru EU se mohou těšit podpoře udržitelného rozvoje zejména prostřednictvím investic do výroby
- Cíl 2 - Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací
  - Všechny oblasti, které nespádají pod Cíl 1, a které dlouhodobě vykazují vysokou míru nezaměstnanosti, kriminality, špatnou úroveň školství nebo životního prostředí
- Cíl 3 - Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání
  - Snížení nezaměstnanosti prostřednictvím rekvalifikace, vzdělávání a školení

Strukturální fondy – ERDF, ESF, EAGGF, FIGG

Rozpočet strukturálních fondů a iniciativ Společenství

Rozpočet strukturálních fondů 2000–2006 (v miliardách eur, závazky v cenách roku 1999)

	Cíl1	Cíl2	Cíl3	INTERREG	URBAN	EQUAL	LEADER	FNOR	Fondsoudržnosti	Celkem
EU-15	137,800	22,040	24,050	4,875	0,700	2,850	2,020	1,106	18,000	213,441
EU+10	13,230	0,120	0,110	0,420	0,000	0,220	0,000	0,003	7,590	21,693
EU-25	151,030	22,160	24,160	5,295	0,700	3,070	2,020	1,109	25,590	235,134

Alokace finančních prostředků ve strukturálních fondech pro EU 15 a nové členské státy (1)

Strukturální fondy a nástroje pro EU-15, 2000–2006 (1) (v milionech eur, závazky v cenách roku 2004)

Členský stát	Cíl 1*	Cíl 2	Cíl 3	FNOR**	Fond soudržnosti	Iniciativy Společenství	Celkem	Obyvatelstvo oblasti Cíl 1 a 2, v milionech	% populace
Rakousko	288	740	585	0	0	395	2.008	2,270	28,20
Belgie	690	486	817	33	0	231	2.257	1,269	12,50
Dánsko	0	199	397	221	0	92	909	0,538	10,20
Finsko	1.008	541	442	33	0	280	2.304	2,650	51,70
Francie	4.201	6.569	5.013	254	0	1.155	17.192	20,412	34,00
Německo	22.035	3.776	5.057	121	0	1.775	32.765	24,447	29,80
Řecko	23.143	0	0	0	3.388	952	27.483	10,476	100,00
Irsko	3.409	0	0	0	584	183	4.177	0,965	26,60
Itálie	24.424	2.749	4.129	110	0	1.294	32.707	26,704	46,50
Lucembursko	0	44	44	0	0	14	103	0,117	28,20
Nizozemsko	136	861	1.866	33	0	719	3.615	2,324	15,00
Portugalsko	21.010	0	0	0	3.388	741	25.139	6,616	66,60
Španělsko	42.061	2.904	2.363	221	12.357	2.162	62.067	32,027	80,70
Svédsko	797	431	795	66	0	307	2.396	1,674	18,90
Spojené Království	6.902	5.068	5.046	132	0	1.061	18.209	18,909	32,20
EU-15	150.104	24.367	26.553	1.226	19.717	11.361	233.328	151,40	40,30

(*) Včetně přechodné pomoci

(**) Kromě Cíle 1

Alokace finančních prostředků ve strukturálních fondech pro EU 15 a nové členské státy (2)

Strukturální fondy a nástroje pro nové členské státy, 2004–2006 ⁽¹⁾ (v milionech eur, běžné ceny)

Stát	Cíl 1	Cíl 2	Cíl 3	Interreg	Equal	Fond soudržnosti (*)	Celkem	Obyvatelstvo oblasti Cíl 1 a 2, v milionech	% populace
Kypr (**)	0,00	28,02	21,95	4,30	1,81	53,94	113,44	0,212	30,90
ČR	1 454,27	71,30	58,79	68,68	32,10	936,05	2 621,19	9,460	92,00
Estonsko	371,36	0,00	0,00	10,60	4,07	309,03	695,06	1,379	100,00
Maďarsko	1 995,72	0,00	0,00	68,68	30,29	1 112,67	3 207,36	10,238	100,00
Lotyšsko	625,57	0,00	0,00	15,26	8,03	515,43	1 164,29	2,391	100,00
Litva	895,17	0,00	0,00	22,49	11,87	608,17	1 537,70	3,531	100,00
Malta	63,19	0,00	0,00	2,37	1,24	21,94	88,74	0,387	100,00
Polsko	8 275,81	0,00	0,00	221,36	133,93	4 178,60	12 809,70	38,654	100,00
Slovensko	1 041,04	37,17	44,94	41,47	22,27	570,50	1 757,39	4,957	91,90
Slovinsko	237,51	0,00	0,00	23,65	6,44	188,71	456,31	1,986	100,00
Celkem	14 959,64	136,49	125,68	478,86	252,05	8 495,04	24 451,18	73,195	97,70

(*) průměr

(**) včetně FNDR (rybolov)

(1) Kvůli různým programovým obdobím pro EU-15 a 10 nových členských států (7 let a 3 roky) není vhodné sčítat finanční částky týkající se těchto dvou skupin států.

Iniciativy Společenství a Inovační akce

Iniciativy Společenství v EU-15 2000–2006

(v milionech eur, závazky v cenách roku 2004)

Stát	INTERREG	URBAN	EQUAL	LEADER	Celkem
Rakousko	202,05	8,53	105,99	78,39	394,96
Belgie	114,82	21,52	77,29	16,56	230,19
Dánsko	37,54	5,38	30,91	17,67	91,50
Francie	438,32	103,54	332,33	278,23	1.152,42
Finsko	142,43	5,38	75,08	57,41	280,30
Německo	813,71	150,95	534,38	272,71	1.771,74
Recko	627,12	25,89	108,20	189,90	951,11
Irsko	92,74	5,38	35,33	49,68	183,14
Itálie	470,34	116,54	409,61	294,79	1.291,28
Lucembursko	7,73	0,00	4,42	2,21	14,35
Nizozemsko	385,32	30,25	216,40	86,12	718,09
Portugalsko	435,01	19,49	118,14	167,82	740,45
Španělsko	993,67	114,30	535,48	515,61	2.159,06
Švédsko	170,03	5,38	89,43	41,96	306,79
Spojené království	399,68	126,18	415,13	117,03	1.058,02
Sítě	51,89	18,03	55,20	44,16	169,29
EU-15	5.382,39	756,74	3.143,32	2.230,24	11.512,70

Jaké jsou cíle regionální politiky EU s použitím nástrojů finanční pomoci?

- Zlepšení regionální konkurenceschopnosti
- Zvýšení a zlepšení zaměstnanosti
- Vyvážený rozvoj městských a venkovských oblastí

Strukturální fondy & Iniciativy Společenství

- Evropský fond regionálního rozvoje - ERDF
- Evropský sociální fond – ESF
- Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství – EAGGF
- Finanční nástroj na podporu rybolovu – FIGF

- Iniciativy – INTERREG III., URBAN II, LEADER +, EQUAL

	Cíl 1	Podpora mimo regiony cíle 1	Cíl 2	Cíl 3	Interreg III	Urban II	Leader +	Equal
ERDF	X		X		X	X		
ESF	X		X	X				X
EAGGF	X	X					X	
FIGF	X	X						

Fond solidarity

- Cíl – pomáhat regionům v členských i kandidátských státech postižených velkou přírodní, technickou či ekologickou katastrofou
- Založen po povodních v srpnu 2002 jako nový finanční nástroj EU
- Oblasti využití :
  - 1) obnově provozuschopnosti infrastruktury a závodů v oblasti energetiky, vodohospodářství a zpracování odpadních vod, telekomunikací, dopravy, zdraví a vzdělávání;
  - 2) zajištění ubytování a financování záchranných služeb tak, aby byly uspokojeny potřeby postiženého obyvatelstva;
  - 3) zabezpečení preventivní infrastruktury a opatření k bezprostřední ochraně kulturního dědictví;
  - 4) vyčištění oblastí postižených katastrofou, včetně přírodních zón

Fungování strukturálních fondů v České Republice

- Základní dokumenty - Národní rozvojový plán na léta 2004-2006, Rámec podpory Společenství, 5 operačních programů pro realizaci pomoci v rámci Cíle 1 evropské regionální politiky
- Výjimka v ČR je hlavní město Praha
- Alokace finančních prostředků v ČR

	2004-2006	2004	2005	2006
Fond soudržnosti	945,3	316,9	266,1	362,3
(Průměr*)				
Strukturální fondy	1 584,4	381,5	528,9	674
Cíl 1 (13 krajů)	1 454,3	339	485,5	629,8
Cíl 2 (Praha)	71,3	23,3	23,8	24,2
Cíl 3 (Praha)	58,8	19,2	19,6	20
Iniciativy Společenství	100,8	28,6	32,1	40,1
Interreg	68,7	21	21,4	26,3
Equal	32,1	7,6	10,7	13,8
Strukturální operace celkem	2 630,5	727	827,1	1 076,3

Fungování Rámce podpory Společenství v ČR (1)

- Úkol Rámce podpory - vymezuje prioritní cíle a oblasti, do kterých směřují prostředky ze strukturálních fondů EU, a to do 13 krajů ČR
- Realizace strategie RPS – 5 operačních programů, všechny dokumenty jsou tzv. programovány na období příslušné finanční perspektivy
- Dělení a finanční pomoc v RPS (situace v ČR)

Rámec podpory Společenství (Cíl 1)	2004-2006	2004	2005	2006
běžné ceny - EK	1 454 265 778	338 952 807	485 488 619	629 824 352
Operační program	2004-2006	2004	2005	2006
Průmysl a podnikání	260 852 142	60 798 079	87 082 257	112 971 806
Infrastruktura	246 360 355	57 420 408	82 244 353	106 695 594
Rozvoj lidských zdrojů	318 819 283	74 308 763	106 433 869	138 076 651
Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	173 901 427	40 532 052	58 054 838	75 314 537
SROP	454 332 571	105 893 505	151 673 302	196 765 764
Celkem	1 454 265 778	338 952 807	485 488 619	629 824 352

Fungování Rámce podpory Společenství v ČR (2)

- Fungování dohody mezi EU a ČR – dokument byl schválen "Rozhodnutím Komise kterým se schvaluje Rámec podpory Společenství pro strukturální pomoc Společenství v oblastech Cíle 1 v České republice" - K (2004) 2089 ze dne 17.6. 2004 (podkladem pro jednání o Rámci podpory Společenství je konečná verze Národního rozvojového plánu)
- Organizační struktura

Iniciativy Společenství v ČR

- Fungování Iniciativ Společenství v letech 2000 – 2006
- Program INTERREG
- Program EQUAL
- Program LEADER+
- Program URBAN

Budoucnost evropských fondů?

■ Dosavadní výsledky

■ Nové úkoly pro léta 2007 – 2013:

1. V rozšířené Unii je zapotřebí větší soudržnosti
2. Posilování priorit Unie
3. Zvyšování kvality na podporu vyváženějšího a trvale udržitelného rozvoje
4. Nové partnerství pro soudržnost

■ Budoucí priority

1. Konvergence
2. Konkurenceschopnost
3. Spolupráce

Budoucnost evropských fondů v ČR

Nové programovací období 2007 – 2013

- Na základě schváleného rozpočtu Společenství na léta 2007 – 2013 přistoupila i ČR k řešení budoucnosti využívání evropských fondů
- Příprava Národního rozvojového plánu
- Schvalování Národního rozvojového plánu na léta 2007 – 2013
- Otázka alokace unijních dotací mezi jednotlivé programové tituly
- Vznik 24 operačních programů

Národní rozvojový plán 2007 - 2013

- Upřesnění konkrétní podoby OP v Národním strategickém referenčním rámci
- Rozpory mezi vládou, ministerstvy a kraji
- Nutnost schválení Evropskou Komisí
- Slabá vyjednávací pozice České republiky
- Nutnost propojení evropských dotačních titulů a národních zdrojů

Podpora Společenství v ČR a některé důležité legislativní předpisy

- Na příjemce se vztahuje kromě specifických pravidel daných operačními programy samozřejmě i legislativa ČR
- Příklady relevantních legislativních nařízeních:
  - Zákon č. 218/200 Sb., o rozpočtových pravidlech v platném znění
  - Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků v platném znění
- Řídící orgány mohou v případě porušení rozpočtových pravidel vymáhat i již vyplacenou část podpory

Princip financování a kontroly finanční podpory

- Valná většina finanční podpory je v ČR vyplácena řídicími a platebními jednotkami ve formě zpětného proplácení nákladů
- Všechny náklady musí být prokazatelně doloženy příslušnými doklady (více viz. Zákon o účetnictví) a musí spadat do uznatelných nákladů definovaných v konkrétním operačním programu či Iniciativě
- Nutnost efektivní kontroly ze strany samotného příjemce a průběžné audity ze strany řídicích a platebních orgánů
- Význam principu spolufinancování

Požadavky na příjemce finanční podpory

- Hlavním referenčním materiálem je tzv. Příručka pro příjemce finanční podpory
- Definiuje rozpočtování a finanční řízení, vedení účetnictví, práci s veřejnou podporou, vztahy s projektovými partnery či konkrétní publicitu
- Hlavním prvkem je správné dodržování koncepce hospodaření s veřejnými financemi (např. plné respektování Zákona o veřejných zakázkách)
- Prvky kontroly jsou implicitně zařazeny i pro příjemce (nutnost sestavování tzv. Monitorovacích zpráv) i ze strany řídicího orgánu (audity, kontrola finančních dokladů a prokazatelnosti výdajů)

Rozpočet a finanční řízení

- Hlavní pravidlo – žádná změna nesmí narušit charakter a hlavní záměr projektu
- Řídící orgán musí být o změně informován tzv. Změnovým listem
- Pro maximalizaci transparentnosti musí mít příjemce zřízen samostatný účet pro potřeby projektu
- I přes původně stanovený rozpočet se proplácí náklady skutečné, efektivně vynaložené v rámci projektu
- Zákaz příjemce provádět jakékoli transakce s prostředky projektu pokud to přímo nesouvisí s projektem

Účetnictví a doklady

- Specifické vedení účetních dokladů – nutnost členění podle základních skupin dané účetní jednotky
- Nutnost archivace většiny dokladů i 10 let po obdržení závěrečné platby projektu
- Přesné specifikace týkající se osobních nákladů, cestovních výdajů, nákupu zařízení a vybavení či nákupu služeb
- Problematicčnost tzv. neuznatelných výdajů – úroky z půjček, vedení běžného účtu, některé daně (např. daň silniční či daň z nemovitostí), výdaje na práce či školení povinné ze zákona

Problematika veřejné podpory

- Obecně je samozřejmě tato forma podpory v EU zakázána, ale pro tyto programy je zde výjimka Evropské komise – relevantní rozhodnutí např. pro OP RLZ je Rozhodnutí ÚOHS čj.: VP/S 81/04 ze dne 24.4.2004, relevantní právní předpisy EU jsou to Nařízení č.2204/2002 a Nařízení č.68/2001 reflektované v legislativě ČR v podobě Zákona č.215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje
- Míra podpory se konkrétně řídí specifickými pravidla podle jednotlivých typů aktivit (školení, investiční akce atd.)
- Jasně dané výjimky z veřejné podpory – např. konzultační a poradenské služby mohou být příjemci maximálně do 50% uznatelných nákladů s tím, že podporovaná služba nemá charakter trvalých či pravidelných činností

Příjemce a dodavatelé

- Plná aplikace zákona č. 137/2006 Sb.
- Maximální míra na dodávky služeb, stavební práce atd. je dána povahou projektu a relevantním programem – např. u OP RLZ mohou být dodávky služeb maximálně 49% uznatelných nákladů
- Pro příjemce je dán přesný metodický rámce jak postupovat při veřejných zakázkách
- Ze strany řídicího orgánu je rovněž doporučen soubor hodnotících kritérií

Problematika auditu

- Provedení externího auditu se řídí specifickými podmínkami stanovenými v konkrétním programu – např. v OP RLZ musí tímto auditem projít jakékoli projekty nad 3 mil. Kč

Podle pravidel programu musí příjemce podpory uzavřít smlouvu s auditorem nejpozději půl roku před ukončením projektu a tuto skutečnost musí ohlásit řídicímu orgánu

Monitorovací zprávy

- Zavedeny pro maximalizaci efektivity využívání veřejných finančních prostředků v těchto typech projektů
- 2 základní typy zpráv:
  - Průběžné zprávy
  - Závěrečná zpráva
- Přesný popis uvedení realizovaných aktivit, plnění cílů projektu atd. – často desítky stránek
- Oba typy zpráv vyžadují i přesné přílohy (žádosti o platbu, výpisy z účtů atd.)

Typy přímé kontroly u projektů realizovaných z evropských fondů

- Administrativní kontrola – typ průběžné kontroly vykonávané v souvislosti s předkládanými doklady příjemce
- Kontrola na místě – aplikace Zákona č.320/2001 Sb., o finanční kontrole; kontrola přímo u příjemce; porovnání skutečného stavu se stavem deklarovaným
- Kontrola vzorku operací – realizována odbory interního auditu a kontroly řídicích orgánů
- Kontrola cílových skupin – příjemce musí vést jmenný seznam s kontakty

Děkuji za pozornost

davidpoc@email.cz